

Світлана Підпригора

доктор філологічних наук, в.о.професора кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
<https://orcid.org/0000-0001-8891-7910>
svitp@ukr.net

СОЦІАЛЬНА МЕРЕЖА ЯК ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМА ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація: У статті йдеться про розвиток цифрової літератури. Зокрема розглядають потенційні можливості соціальних мереж у створенні актуальних художніх текстів, що враховують уподобання користувачів та саму зміну якості читання: перевага коротких форм, поєднання вербального та візуального контенту в одному смислового ядрі. Акцентовано, що соціальні мережі впливають на розвиток книжкового ринку та літератури, зокрема згуртовують навколо себе письменників, надають ресурси для популяризації, продажу художніх творів, стають творчим майданчиком для художніх експериментів. Особливо стають популярними серед творчих людей соціальні мережі «Твіттер» та «Фейсбук». Визначено, що в твіттері поряд із своєрідною переробкою класичних текстів з'являються оригінальні жанрові форми – проза, поезія, драматичні твори, в яких мінімальна кількість знаків поєднується з надзвичайно емоційним навантаженням та глибоким підтекстом. Цікавим прикладом використання фейсбуку як майданчика для художнього експериментування є вдала спроба українського автора О.Шинкарука створити фейсбук-роман. Окрім самої історії

(а йдеться про світ через 100 років після російсько-української війни), впадають в очі авторські та читацькі коментарі, що створюють атмосферу інтерактивності. У коментарях автор розкриває ідеї свого задуму, подекуди уточнює та роз'яснює незрозумілі моменти. Окремими гіпертекстовими посиланнями О. Шинкаренко уводить в текст власні музичні композиції, інтермедії у жанру конкретної музики. Візуальний ряд доповнює вербальний, а візуальні метафори актуалізують додаткові смисли. Поява різножанрової твіттератури, фейсбук-роману свідчить про пошук митцями нових шляхів творення текстів, нових способів долучення до літератури сучасників та формування «нового читача». У статті зроблено спробу довести, що онлайн-формат літератури, який пропонують соціальні мережі «Твіттер» та «Фейсбук», не є ознакою своєрідного спрощення художнього тексту, а є виявом літературної гри та художнього експериментування в епоху розвитку цифрового суспільства.

Ключові слова: твіттература, фейсбук-роман, цифрова епоха, літературна гра, «новий читач»

Svitlana Pidopryhora

Doctor of Philology, Professor at the Department Theory and Practice of English Translation,
Petro Mohyla Black Sea National University
<https://orcid.org/0000-0001-8891-7910>
svitp@ukr.net

SOCIAL NETWORK AS AN ONLINE PLATFORM OF EXPERIMENTAL FICTION

Summary: The article deals with the development of digital literature. It is examined the potential of social networks in creating relevant literary texts that take into account the preferences of users and the very change in reading quality: the predominance of short forms, combining verbal and visual content in one semantic core. It is emphasized that social networks influence the development of the book market and literature, in particular, unite writers, provide resources for the promotion, sale of works of art, become creative platforms for artistic experiments. Social networks "Twitter" and "Facebook" are becoming especially popular among creative people. It has been determined that original genre forms appear on Twitter, along with a kind of reworking of classic texts - prose, poetry, dramatic works, in which the minimum number of characters is combined with an extremely emotional load and deep subtext. An interesting example of the use of Facebook as a platform for artistic experimentation is the successful attempt of Ukrainian author O. Shynkaruk, who created a Facebook novel. In addition to the story itself (which is about the world 100

after the Russian-Ukrainian war that lasted 100 years), there are author's and readers' comments that create an atmosphere of interactivity. In the comments, the author reveals the ideas of his plan, sometimes clarifies and clarifies unclear points. With separate hypertext references O. Shynkarenko introduces into the text his own musical compositions, interludes in the genre of "concrete" music. The visual images complement the verbal, and visual metaphors and actualize additional meanings. The emergence of various genres of Twitter literature, Facebook novels shows that artists are looking for new ways to create texts, new ways to include contemporaries in literature and the formation of a "new reader". The article tries to prove that the online literature format offered by the social networks "Twitter" and "Facebook" is not a sign of a simplification of the literary text, but a manifestation of literary game and artistic experimentation in the digital age.

Key words: Twitter literature, Facebook novel, digital age, literary game, "new reader"

1. Вступ

В історії літератури є безліч прикладів художніх спроб вийти за межі усталених правил та приписів. Митці намагалися доступними їм засобами втілити задумане, зробити власний витвір потужним інструментом емоційного збентеження реципієнта, результатом авторського самовиразу. Початок ХХ століття багатий на такі спроби: література синтезувалася з різними видами мистецтв – живопис, музика, кіно, фотографія, оновлювала арсенал художніх засобів під впливом процесів технологізації, автоматизації. Середина ХХ століття засвідчила появу ще однієї можливості для експериментів із художнім сло-

вом – комп'ютера, а згодом – глобальної мережі «Інтернет». Комп'ютер стає одним із медіа – засобом комунікації, інструментом, що розширює способи донесення «повідомлення», «відкриває нову еру літературної творчості» (Kostiuk, 2022), стимулює появу «нової текстuality», оновлює літературу в контексті «виснаження» (Дж. Барт) епохи друку. У мережі «Інтернет» формується цифрова література.

Загалом зарубіжні вчені (Дж. Армстронг, Е. Бургес, Б. МакХейл, Дж. Брей, А. Гібонс, М. Бернстейн, Д. Греко, Д. Кікоріко, А. Енслін, Н. Хейліс, Х. Рустад, С. Слоан та ін.) активно вивчають феномен друкованої гіпертекстової літератури, цифрової літератури та, що цікаво, вбачають

продовження художньої текстуальності у відеоіграх. Причому ці різні форми постають як сегменти однієї експериментальної системи інтерактивної літератури, що пропонує багато варіантів прочитання та задіює різні аспекти сприйняття (є мультимедійною, мультисенсорною, мультимодальною). Серед українських дослідників гіпертекстової літератури вирізняються напрацювання Т. Бовсунівської, А. Татаренко, Ю. Завадського.

2. Соціальні мережі та їхні можливості

Активний розвиток цифрової літератури Дж. Армстронг пов'язує зі зміною якості читання: читачі стають поверховими, менш здатними концентруватися на глибокому значенні книг, тому смислове ядро книги має бути виражене в набагато коротших формах, а для цього якраз і підходять потенційні можливості всесвітньої павутини: блоги, онлайн-форуми, соціальні мережі (Armstrong, 2014).

Саме соціальні мережі, що активно функціонують в суспільстві з появою інтернету, впливаючи на різноманітні сфери розвитку суспільства, здійснюють вплив і на художню літературу, видозмінюючи її, експериментуючи із існуючими художніми формами та апробуючи нові.

Загальновідомо, що соціальна мережа – «мережа людей, які зустрічаються в інтернеті для спілкування, розміщуючи інформацію та зображення, залишаючи коментарі чи надсилаючи повідомлення» (Що таке соціальні мережі?). Соціальні мережі засвідчують зміну інтернету з Web 1.0 на Web 2.0: «на відміну від інформаційних сайтів, тобто Web 1.0, Web 2.0 передбачає не інформування, а комунікацію, тобто заміну принципу one to many на many to many, коли споживачі інформації вступають в активні діалоги та полілоги з іншими реципієнтами» (Yablonovska N. V., 2016, 21). Web 2.0 відрізняється від Web 1.0 за своїми якісними характеристиками та спрямуванням насамперед на взаємодію, оскільки у Web 2.0 користувач є співрозмовником, читач контенту виступає співавтором, вихідні дані є відкритими та динамічними, а покликання – двосторонніми (Web 2.).

Соціальні мережі, інспіровані властивостями Web 2.0, стають універсальним гіпертекстом, де кожен учасник формує своє полотно оповіді – цифровий наратив. Зокрема, мережі створюють середовище для спільного розповідання, мікроблогінгу, оскільки користувачі оповідають епізоди власного життя в статусі поновлення, постів і коментарів (New Narratives : Stories and Storytelling in the Digital Age, 2011). Також окрім вербального тексту розповідь залучає відео- та аудіонаратив, що можуть функціонувати як окремо, так і доповнювати одну й ту саму історію. Наразі в світі існує понад 75 соціальних мереж, що пропонують обмінюватися різноманітною інформацією та мають свої специфічні налаштування. Серед популярних – Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, Snapchat, Pinterest і под.

У статті звернено увагу на соціальні мережі Twitter та Facebook, оскільки вони активно використовуються письменниками як для анонсування, реклами власних друкованих художніх творів, так і художніх експериментів, адже в цих соціальних мережах з'являються твори, що урізноманітнюють масив цифрової літератури. «Автори, – як зазначає Дж. Армстронг, – відкривають нові способи самовираження, нові техніки, нові стратегії, нові способи комунікації для своїх ідей» (Armstrong, 2014, 187) і, напевно, стають більш незалежними від видавництва та їхньої політики. Також завдяки соціальним мережам багато письменників-початківців мають можливість винести на широкий загал художні тексти, здобути визнання.

3. Соціальна мережа Twitter та «твіттература»

У європейському та американському комунікативному цифровому просторі популярною є соціальна мережа Twitter, заснована 2006 р. Прикметною її особливістю є обмеження повідомлення 140 знаками (з 2017 р. – 280), що вимагає сконцентрованості у вислові як слів, так і думок. Це обмеження якраз і дає поштовх креативності, стає творчим викликом, коли через певну кількість знаків здійснюється спроба передати конкретну ідею та емоцію, відбувається творчий пошук най-

відповіднішого слова, знаку. «Обмеження знаків має розширювальний ефект, – зазначає М.Рудін, – коли доводиться обирати, ЩО треба написати спершу» (Rudin, 2011).

Користувачі відразу помітили потенціал мережі в створенні художніх текстів, зонайперше – короткого переказу відомих класичних творів. Так, вже 2009 р. у видавництві Penguin Book виходить друком книга Александра Ацимана та Еммета Ренсіна «Twitterature. The World's Greatest Books in Twenty Tweets or Less» («Твіттература. Найвизначніші книги світу в двадцяти твітах або менше») (Aciman and Rensin, 2009). Автори книги (яким на той час було по 19 років) вперше вживають поняття «twitterature» («твіттература»), пояснюють її специфіку та мету, на перше місце у визначенні цінності книги ставлячи не «десятки тисяч нудних слів», а її сутність. «Ми даємо можливість, – зазначено в передмові, – дізнатися про значущі ідеї, цінні уроки й стилістичні інновації Великих (книг) без обтяжливої необхідності витрачати години на читання. Ми беремо ці визначні книги й представляємо їхні найбільш суттєві елементи ... даємо вам все, що потрібно, щоб зрозуміти літературу...» (Aciman and Rensin, 2009).

А. Ациман та Е. Ренсін наполягають, що осучаснюють художню літературу, роблять її ближчою та зрозумілою цифровому поколінню, оскільки мову героїв творів стилізовано під мову користувачів твіттеру, з використанням великих і малих літер, аббревіатур, скорочень, графічних символів, емоджі тощо. Читачу пропонується уявити, як виглядали б твіти головних героїв твору, якби зараз вони мали власні облікові записи. Наприклад, у переробленій таким способом «Божественній комедії» А. Данте зізнання в коханні до Беатріче виглядає так: «Gonna make looovvveeeee 2 ya girrrrrlllll» («Люблю тебе, дівчино»), де емоційність передається виключно специфічною побудовою фрази. І вже претензійно та епатажно автори книги підкреслюють, що створюють новий, революційний спосіб прийняття та розуміння найбільшого з усіх мистецтв – літератури.

Чи ж треба сприймати ці міркування серйозно, чи розглядати як своєрідну експериментальну гру з текстом, як іронічне обігравання орієнтації сучасників на споживання інформації через

короткі повідомлення? Напевно, що це гра з текстом та читачем, адже зрозуміти про що йдеться в короткому переказі творів, навіть із збереженням ідеї та певних стилістичних фігур, важко без попереднього ознайомлення із повним текстом. Та й сама книга на сайті видавництва розміщена в розділі «Гумор». Про те, що твіттература – це шанс повеселитися та отримати задоволення від письма розмірковує й французька дослідниця Анні Коте (Côté, 2014). «Справа не в тому, – акцентує вона, – щоб сприймати себе серйозно, а в тому, щоб насолоджуватися ... обмінюючись досвідом написання або написавши текст разом, нарешті отримавши задоволення від письма» (тут вбачаємо певну полеміку із працею Дж. Барта «Задоволення від тексту»), від літературної гри.

Твіттер стає не лише платформою для осучасненого переказу відомих творів, а й для оригінальної творчості. Так, А. Коте веде мову про розвиток цифрової поезії, прози та драматургії, де важить акт написання, а не читання, та індивідуальна творчість може поєднуватися із колективною, оскільки активізується співтворчість, розмивається межа між читачем і письменником, котрі можуть переходити з однієї позиції до іншої (Côté, 2014). Серед прикладів цифрової прози у твіттері, – «Garden State» («Держава-сад»), «The Ice Storm» («Крижаний шторм») Ріка Муді; «The French Revolution» («Французька революція») Мета Стюард. Причому, якщо Р. Муді був уже відомим автором і почав писати у твіттері, щоб розширити аудиторію своїх прихильників, то М. Стюард – початківець і здобув популярність завдяки своїй інтернет-творчості, адже твіттер відкритий для всіх. До речі, такі тексти кваліфікуються як романи (novels), хоча їм бракує ряду його специфічних жанрових ознак.

Не варто вважати, що у твіттері з'являються тільки своєрідні жанрові прозові форми, де оповідь складається в ціле текстове полотно завдяки послідовно розміщеним твітам. До твіттератури зараховуються невеликі прозові твори філософського спрямування та/або жартівливого змісту, де часто зустрічаються каламбур та парадокс. На сторінці @Very Short Story (користувач – Сін Хіл) опубліковано «дуже короткі оповідання». Наприклад, «I wrote «I love you» a thousand times on the walls, but you were too deep in a romance novel to

notice I wanted to be more than roommates» («Я написав «Я люблю тебе» тисячу разів на стінах, але ти була занадто заглиблена в читання любовного роману, щоб помітити, що я хочу стати для тебе кимось більшим, ніж сусідом по кімнаті» (<https://twitter.com/VeryShortStory>)). Збірник оповідань, що спершу з'явилися у твіттері, був надрукований у форматі книги (*Very Short Stories*, 2011). Нансі Месех вважає С. Хіла одним з найуспішніших письменників у твіттері, який має 150 000 підписників й не лише ділиться своїми дописами, а й залучає «фоловерів» до колективної творчості. Написання «дуже коротких історій» має на меті створення художнього тексту з мінімальною кількістю знаків, але з надзвичайно емоційним навантаженням і глибоким підтекстом.

У твіттері знаходять натхнення творці невеликих поезій (*micro-poems*) та прихильники хайку. Така цифрова поезія багатьма рисами поетики зближується з літературними напрямками ХХ століття (експресіонізм, футуризм, дадаїзм, сюрреалізм, летризм, конкретна поезія, концептуалізм, мінімалізм) у намаганні експериментування з формою та й змістом. У твіттері цифрову поезію популяризує онлайн-журнал «Seven by Twenty», переважно розміщуючи на сторінці хайку та споріднені форми. Підсумком двох перших років функціонування журналу стало упорядкування антології «140 and Counting» та публікація її у форматі друкованої книги. У передмові наголошується, що до антології входять твори 119 авторів та що мережа «Твіттер» – ідеально підходить для коротких форм поезії, а обмеженість знаків сприяє креативним рішенням («140 and Counting»).

Афоризми у твіттері також зчаста відносять до твіттератури (*Twitterature*). Так, автори статті «The charms of Twitterature» («Принади твіттератури») аналізують афоризми Е. Ярославського (професор Пельсинванського університету; викладав німецьку літературу й філософію), акцентуючи їхню схожість зі афоризмами ХІХ століття поряд з реаліями ХХІ століття (*The charms of Twitterature*). Наприклад, «In case of emergency: please be advised that your philosophy can be used as a hammer. To break the dreams behind the glass. #gutenacht» («У випадку надзвичайної ситуації: будь ласка, зверніть увагу, що вашу філософію можна використовувати як молоток. Розбити мрії

за склом. #gutenacht»). Загалом Е. Ярославський обігрує актуальні події, дивлячись на них крізь призму німецької метафізики, та послуговується іронією.

А. Коте зазначає, що у твіттері розвивається й експериментальний твіт-театр (*tweet-théâtre*) (Côté, 2014), який поетикою та виходом за жанрові кордони актуалізує ідею «відкритого твору», «тексту у русі» (У.Еко). Написання «театрального твіту» на тему «140 manières de mourir en 140 caractères»/«Requiem pour 2011» («140 способів померти в 140 знаках»/«Реквієм 2011 року») було зініційовано на сторінці Ліріни Блум і розміщено окремим блогом («140 manières de mourir en 140 caractères»). У передмові до твору зазначено, що це перша п'єса у твіттері, яку можна ставити всюди – «подумки чи в театрах з каменю...», перед «справжніми та вигаданими екранами». П'єса є своєрідним групуванням у полілог роздумів різних оповідачів (28) про масштабні трагедії 2011 року. У 7 актах п'єсах («Передвісники», «Революції», «Катаклізми», «Жертви», «Мрія», «Затемнення», «Апофеоз») творчо осмислюються філософські питання життя й смерті, призначення людини, цінності її життя у світі, наповненому смертю.

В українському суспільстві мережа «Твіттер» за кількістю користувачів поступається «Фейсбуку». За даними 2019 р. 44% опитуваних користуються фейсбуком і лише 5% – твіттером (Найпопулярніші соціальні мережі в Україні та країнах світу у 2020). В українському твіттері спроби експериментування з художніми формами почалися пізніше і, звичайно, не в такій кількості, як в американському та європейському просторах. Однак все ж сформувалися неологізми, пов'язані із творчістю в цій мережі – наприклад, «твірш»/«twirsh», «твіказка», «твісторія» тощо. 2012 року активісти започатковують блог «Простір твірчості» (творчі співпраці у твіттері) («Простір твірчості»), де популяризують твіттературу, організовують ЛіТВіворки, даючи певну тему для написання творів, та збирають приклади твіттератури в розділі «Огляди». На жаль, у блозі розміщено твори лише за 2012 р., яких цілком вистачило б на невелику антологію українських «твіршів». Про нову хвилю зацікавлення твіттературою свідчить допис Сувеґіда за 7 листопада 2020 року. У «твірші» автор закликає «жартувати рядками», слова-

ми, значеннями, відроджувати та модифікувати поетичну форму в цифровому світі.

«Футуризм бі лайк...
 Колись давно у Тві існувала #твітература і навіть #твірші і все таке
 Це не вірш, це я жартую рядками, аби химерно було
 Але
 Агов!
 Шановне #УкрТві панство
 Давайте відроджувати щось таке
 Цікавезна ж річ...» (Cyberдід).

На сторінці цього користувача часто з'являються дописи про українську мову, значення українських слів, за якими можуть стояти інші смисли для сучасної молоді. Він називає себе «словоблудним» сином, «блукаючи» словами й значеннями. Захоплення експериментами із формою відчувається в поетичних спробах:

«Миша бігла
 шкереберть
 пазурями
 шверть
 шврть
 шрть
 ш» (Cyberдід).

Як бачимо, в українському сегменті твіттеру поступово формується масив твіттератури, зокрема цифрової поезії, вирізняються вже впізнані автори – творці «твіршів», з'являються нові слова на позначення художніх творів в мережі.

Варто зазначити, що твіттер не лише активізував творення коротких художніх форм, а й сформував мільйонну аудиторію, яка готова такі художні твори читати та аналізувати, захоплюватися ними. Н. Яблонівська робить висновок, що «конденсована» література фактично нівелює традиційного читача – читач трансформується: «він втрачає здатність сприймати великі масиви інформації, зосереджувати увагу на розлогіх текстах, напружуватися задля опанування складних смислів» (Yablonovska, 2016, 29), оскільки відбувається «квантизація» або «атомізація» контенту. Проте можемо вести мову й про формування **нового читача** цифрової літератури, читача, від-

критого до різноманітних художніх експериментів. Твіттература дає матеріал для роздумів щодо того, якою ж може бути художня система літератури майбутнього?

Про зацікавлення й водночас визнання феномену твіттератури свідчить заснування вже 2010 р. Інституту порівняльної твіттератури («L'Institut de twittérature comparée») французьким журналістом Ж.-М. Лебланом та художником і професором Ж.-І. Фрешетом, періодична поява дописів про явище художньої творчості в мережі та в наукових журналах, проведення конкурсів та фестивалів твіттератури.

4. Соціальна мережа Facebook у розвитку цифрової літератури

В українському просторі більш популярною є мережа «Фейсбук». Тут митці розміщують уривки творів задля реклами або ж, орієнтуючись на смаки читачів, перебудовують/доповнюють художній текст чи обирають тему майбутнього твору. Серед сучасних українських письменників, які активно користуються фейсбуком у творчій роботі – Зоя Казанджі. Авторка розміщує невеликі оповідання через пости в мережі, звертає увагу на коментарі та вносить відповідні корективи в текст, який згодом публікується у форматі книги. Так, збірка «Якби я була» навіть має підзаголовок «Міські історії у facebook-стилі» і тут, як сказано в анотації до книги, «кожен читач може підглядіти своє відображення, піймати власний спогад, побачити реальність під іншим кутом» (Kazanzhy). Розміщує уривки художніх творів в мережі й Ірина Говоруха і, загалом, подібних прикладів можна навести чимало як в українському фейсбуці, так і в американському та європейському.

Однак на один художній експеримент в мережі «Фейсбук» варто звернути більше уваги, адже в цьому випадку задіяний не лише вербальний наратив – слово автора (пости) та слово читача (коментарі), а мультимедійна складова.

Так, до соціальної мережі Facebook як засобу конструювання художнього тексту звернувся Олег Шинкаренко, 2012 р. розмістивши онлайн частини «Facebook-роману» «Кагарлик». Він поставив за мету кожного дня писати епізод із твору

обсягом у 100 слів, причому «перша фраза уривка є трохи видозміненою першою фразою всесвітньо відомих книжок, виданих на папері до XXI сторіччя». У такий спосіб у романі оприявнюється інтертекстуальна гра й «Кагарлик» стає «своєрідним «продовженням» одночасно всіх романів минулого», претендуючи на масштабність зображення та багатство інтерпретацій. Окрім того, ряд фрагментів тексту супроводжується «музичними інтермедіями», написаними в жанрі конкретної музики, що додає твору мультимедійних ознак. Автор перериває написання роману в соціальній мережі, цифрова оповідь обривається на 9300 уривку, вирішивши опублікувати книгу в друкованому форматі. На сьогодні вже вийшло два видання (2014, 2015) українською мовою та 2016 р. побачила світ книга англійською мовою.

У романі художньо відображається небажане майбутнє – світ через 100 років після ядерної російсько-української (російсько-китайської) війни, коли поряд із низьким рівнем життя функціонують високотехнічні пристрої – сморфони, здатні створити конектоми – копії людської свідомості. Для головного героя Олександра Сагайдачного метою пошуків є кохана Олена, яку він зустрічає на шляху, але так і не знаходить. Та й сама його подорож є одним із багатьох сценаріїв, згенерованих та безкінечно повторюваних комп'ютером.

Окрім самої історії, впадають в очі авторські та читацькі коментарі, що створюють атмосферу інтерактивності. Автор розкриває ідеї свого задуму, подекуди уточнює та роз'яснює незрозумілі моменти. Так, О. Шинкаренко зазначає: «Я розпочав експеримент, мета якого мені поки що остаточно не відома. Сподіваюся, що я відкрию у ході цього щось нове. На мою думку, літературна творчість має нагадувати дослідження космосу або експерименти на адронному колайдері» (Shynkarenko). Щодо заявленої інтертекстуальності твору, що перша фраза кожного уривку має бути видозміненою фразою відомої книги, то автор у коментарях згадує «Дон Кіхота» М. Сервантеса, «Майн Кампф» А. Гітлера, «Ціліну» Л. Брежнєва, оповідання Белькампо, «Роман про троянду», частково розкриваючи інтертекстуальне поле твору. Тут автор ділиться й гіперпосиланнями, дотичними до того, про що йдеться. Фраг-

мент про перенесення людської свідомості на електронний носій доповнюється гіперпосиланнями на довідникові статті Вікіпедії – «Загрузка сознания» та «BlueBrain Project».

У коментарях вміщуються відгуки та рекомендації читачів, як зробити текст цікавішим. Наприклад, Ірина Феофанова (IraFeofanova) зауважує необхідність неочікуваного повороту подій, інтриги, оскільки «у «Кагарлику» поки що веде далі (я про себе як читача) тільки бажання дізнатися: хто він такий, цей Кагарлик? Але питання так давно повисло у повітрі, що перестало бути таким уже й важливим» (Shynkarenko). Олександр Чубуков помічає невідповідність зображення супутника з тим, який описує автор: «не військовий супутник, а космічний апарат типу союз... може для читачів то й не так важливо» (Shynkarenko). Відтак і читач, і автор отримують зворотний зв'язок, що робить процес читання інтерактивним та цікавішим.

Окремими гіпертекстовими посиланнями О. Шинкаренко вводить в текст музичні композиції. Пробудження Сагайдачного супроводжується «Звуками кімнати», а це стукіт, сміх, жіночий спів, незрозумілі слова. Його просування далі озвучує композиція «Рух коридором». Ще є музичні інтермедії, як їх називає автор, «24-тактна пральна машина», «I o Oу A И і Ію», «Цифровий вітер», «Обухів – Васильків», «Богородице Дево», «Корову увели», «Анастасеос Імера богородиця». Останні три музичні теми схожі. Тут у жанр конкретної музики, що повниться звуками оточення, влітаються церковні співи, котрі набувають певної кітчевості, оскільки деформовані можливостями звукозапису.

Візуальний ряд доповнює вербальний, а візуальні метафори актуалізують додаткові смисли. Наприклад, коли йдеться про намагання персонажів дізнатися, який зараз рік, автор розміщує фотографію сторінки відривного календаря за 2009 р. Пожовклий колір, записи ручкою того, що було заплановано на день, вказують на давність. Однак метафорична ознака загуленості в минулому часі, невідповідності справжнім потребам доби міститься в переліку подій, якими визначний 2009 рік та день 16 серпня. Так, 2009 рік прикметний 92-річчям Великої Жовтневої соціалістичної революції, а 16 серпня визначне прийняттям по-

станови Ради Міністрів СРСР про зрошення та освоєння цілини (1956), оголошенням Шрі-Ланки соціалістичною республікою (1978).

5. Висновки

Зміна інтернету з Web 1.0 на Web 2.0, поява соціальних мереж, інспірованих властивостями Web 2.0, модифікували комунікативний вимір суспільства, вплинули на розвиток книжкового ринку та літератури. Соціальні мережі згуртовують навколо себе письменників, надають ресурси для популяризації, продажу художніх творів. Вони стають універсальним гіпертекстом, а деякі з них (мережі «Твіттер», «Фейсбук») використовуються як творчі майданчики для художніх експериментів. Поява різножанрової твіттератури, фейсбук-роману свідчить про пошук митцями нових шляхів творення текстів, нових способів долучення до літератури сучасників та формування «нового читача». Онлайн-формат літератури, який пропонують соціальні мережі «Твіттер» та «Фейсбук» не варто сприймати як ознаку своєрідного спрощення художнього тексту, а як ще одну можливість для художнього експерименту, літературної гри. Бачиться, що найцікавіше ще попереду.

Література:

1. «Простір твірності» (творчі співпраці у твіттері та докола нього. URL: <https://litwir.wordpress.com/about/> (дата звернення: 2.04.2022).
2. Зоя Казанжи: «Моя місія – «зшивати» Одесу. URL: <https://starylev.com.ua/news/zoya-kazanzhy-moya-misiya-zshyvatu-odesu> (дата звернення: 2.04.2022).
3. Костюк В., Денисенко В. Модерн як поле експерименту (Окомічне, фрагмент, гіпертекстуальність). Київ, 2002. 175 с.
4. Найпопулярніші соціальні мережі в Україні та країнах світу у 2020. URL: <https://uaspectr.com/2020/06/23/naipopyarnishi-sotsialni-merezhi-v-ukrayini-ta-krayinah-svitu-2020/>. (дата звернення: 2.04.2022).
5. Сервіси Web 2. URL: <https://sites.google.com/site/servisweb20/vidminnosti-web-1-0-ta-web-2-0>. (дата звернення: 2.04.2022).
6. Шинкаренко О. Кагарлик. URL: facebook.com/kaharlyk. (дата звернення: 2.04.2022).
7. Що таке соціальні мережі? URL: <https://futurenow.com.ua/shho-take-sotsialni-merezhi-vydy-klasyfikatsiya-bezpeka/>. (дата звернення: 2.04.2022).
8. Яблонівська Н. Художня література та мас-медіа в нових соціалізаційних умовах: спільність функції, можливостей та ризиків. *Онтологія літератури в сучасних комунікативних умовах: монографія* / гол ред. О. Пронкевич. Миколаїв. 2016. С. 7-31.
9. «140 and Counting». URL: <https://upperrubberboot.com/140-and-counting/>. (дата звернення: 2.04.2022).
10. «140 manières de mourir en 140 caractères» ou «Requiem pour 2011». URL: <http://lirinabloomtweettheatre.blogspot.com/>. (дата звернення: 2.04.2022).
11. Aciman A., Rensin E. *Twitterature. The World's Greatest Books in Twenty Tweets or Less*. Penguin Book, 2009. 146 p.
12. Armstrong Ju. *Experimental Fiction: An Introduction for Readers and Writers*. London-New Delhi-New York-Sydney, 2014. 216 p.
13. Côté A. *Twittérature et genres. L'auteur et ses doubles*. Numéro 173. URL : <https://id.erudit.org/iderudit/72948>. (дата звернення: 2.04.2022).
14. Cyberдід. «Миша бігла». URL: <https://twitter.com/slovobluddya>. (дата звернення: 2.04.2022).
15. Cyberдід. «Футуризм be like. URL: <https://twitter.com/slovobluddya/status/1324955579710910464>. (дата звернення: 2.04.2022).
16. *New Narratives : Stories and Storytelling in the Digital Age*. University of Nebraska. 2011. 296 p.
17. Rudin M. From Hemingway to Twitterature: the Short and Shorter of It. *Journal of Electronic Publishing*. 2011. Vol. 14, Issue 2. URL: <https://quod.lib.umich.edu/j/jep/3336451.0014.213?view=text;rgn=main>. (дата звернення: 2.04.2022).
18. The charms of Twitterature. URL: <https://www.economist.com/prospero/2016/05/30/the-charms-of-twitterature>. (дата звернення: 2.04.2022).
19. Twitterature. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Twitterature/>. (дата звернення: 2.04.2022).
20. *Very Short Stories: 300 Bite-Size Works of Fiction*. Ulysses Press, 2011. 216 p.

References:

1. «Prostir twirchosti» (tvorchy spivpratsi u titteri) [«Space of twirking» (creative collaborations on Twitter)]. (2012). Retrieved from: <https://litwir.wordpress.com/about/>. (2.04.2022). (in Ukrainian).
2. Kazanzhy Zoia: Moia misiia – «zshyvatu» Odesu [Zoya Kazanzhi: My mission is to «sew» Odessa]. (2014). Retrieved from: <https://starylev.com.ua/news/zoya-ka>

- zanzhy-moya-misiya-zshyvaty-odesu (2.04.2022). (in Ukrainian).
3. Kostiuk V., Denysenko V. (2002). Modern yak pole eksperymentu (komichne, frahment, hipertekstualnist) [Art Nouveau as a field of experiment (comic, fragment, hypertextuality)]. Kyiv. (in Ukrainian).
  4. Naipopuliarnishi sotsialni merezhi v Ukraini ta krainakh svitu u 2020 [The most popular social networks in Ukraine and the world in 2020] (2020). Retrieved from: <https://uaspectr.com/2020/06/23/najpopulyarnishi-sotsialni-merezhi-v-ukrayini-ta-krayinah-svitu-2020/> (2.04.2022). (in Ukrainian).
  5. Web 2. [Services web 2] Retrieved from: <https://sites.google.com/site/servisiweb20/vidminnosti-web-1-0-ta-web-2-0> (2.04.2022). (in Ukrainian).
  6. Shynkarenko O. (2009). Kaharlyk [Kaharlyk]. Retrieved from: facebook.com/kaharlyk (2.04.2022). (in Ukrainian).
  7. Shcho take sotsialni merezhi? [What are social networks]. (2021). Retrieved from: <https://futurenow.com.ua/shho-take-sotsialni-merezhi-vydy-klasifikatsiya-bezpeka/> (2.04.2022). (in Ukrainian).
  8. Iablonovska N. (2016). Khudozhnia literatura ta mas-media v novykh sotsiokomunikatsiynikh umovakh : spilnist funktsii, mozhlyvosti ta ryzykiv [Fiction and mass media in the new socio-communicative conditions: common functions, opportunities and risks.] *Ontolohiia literatury v suchasnykh komunikatyvnykh umovakh : monohrafiia / hol red. O. Pronkevych. Mykolaiv. ss. 7-31.* (in Ukrainian).
  9. «140 and Counting». (2011). Retrieved from: <https://upperubberboot.com/140-and-counting/>. (2.04.2022). (in English).
  10. «140 manières de mourir en 140 caractères” ou “Requiem pour 2011”. (2011). Retrieved from: <http://lirinabloomtweetheatre.blogspot.com/> (2.04.2022). (in French).
  11. Aciman A. and Rensin E. (2009). *Twitterature. The World’s Greatest Books in Twenty Tweets or Less.* Penguin Book. (in English).
  12. Armstrong Ju. (2014). *Experimental Fiction : An Introduction for Readers and Writers.* London-New Delhi-New York-Sydney. (in English).
  13. Côté A. (2014). *Twittérature et genres. L’auteur et ses doubles.* Numéro 173. Retrieved from: <https://id.erudit.org/iderudit/72948ac>. (2.04.2022). (in French).
  14. Cyberдід. (2020). «Mysha bihla» [«The mouse was running»]. Retrieved from: <https://twitter.com/slovobluddya> (2.04.2022). (in Ukrainian).
  15. Cyberдід. (2020). «Futuryzm bi laik...» [«Futurism be like»]. Retrieved from: <https://twitter.com/slovobluddya/status/1324955579710910464> (2.04.2022). (in Ukrainian).
  16. *New Narratives : Stories and Storytelling in the Digital Age.* (2011). University of Nebraska. (in English).
  17. Rudin M. (2011). From Hemingway to Twitterature: the Short and Shorter of It. *Journal of Electronic Publishing* (electronic journal), vol. 14, issue 2. Retrieved from: <https://quod.lib.umich.edu/jjep/3336451.0014.213?view=text;rgn=main> (2.04.2022). (in English).
  18. The charms of Twitterature. (2016) Retrieved from: <https://www.economist.com/prospero/2016/05/30/the-charms-of-twitterature> (2.04.2022). (in English).
  19. Twitterature. Retrieved from: <https://en.wikipedia.org/wiki/Twitterature/> (2.04.2022). (in English)
  20. *Very Short Stories: 300 Bite-Size Works of Fiction.* (2011). Ulysses Press. [in English].